

HTK 2023 -OHJEESEEN SITOUTUMISEN MUISTILISTA

Muistilistassa on kolme osaa. Ensimmäinen on organisaatioiden johdolle, toinen tieteellisen toiminnan vastuuhenkilöille ja kolmas osa yksittäisille tutkijoille. Muistilista auttaa kunkin osan toimijoita tarkistamaan, että tärkeimmät hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat menettelytavat on otettu huomioon. Muistilista on siten laadittu itsesääntelyn tueksi varmistamaan hyvän tieteellisen käytännön toteutumista HTK 2023 -ohjeeseen sitoutuneissa organisaatioissa.

1. ORGANISAATIOIDEN JOHTO

1.1. Toimintaympäristö

Vastaa, että organisaatiossa on ajantasainen, selkeä ja avoin HTK 2023 -ohjeen mukainen toimintamalli ja ohjeistus hyvään tieteelliseen käytäntöön ja sitä koskevien loukkausepäilyjen käsittelyyn.

Luo organisaatioon turvallisen ilmapiirin hyvän tieteellisen käytännön noudattamiselle ja loukkausepäilyilmoitusten tekemiselle.

Huolehtii, että organisaatiossa on asianmukaiset toimintavat ja työkalut tieteellisestä toiminnasta kertyvän aineiston käsittelemiseksi ja hallinnoimiseksi vastuullisesti, jäljitettävästi ja toistettavasti.

1.2. Koulutus, ohjaus ja mentorointi

Selvittää säännöllisesti henkilöstön tarvetta hyvän tieteellisen käytännön koulutukseen.

Tarjoaa henkilöstölle koulutusta hyvästä tieteellisestä käytännöstä, huolehtii henkilöstön mahdollisuudesta osallistua koulutukseen ja seuraa koulutukseen osallistumista.

Nimeää organisaatioon tutkimuseettikan tukihenkilön ja varmistaa hänelle tehtävään tarvittavat resurssit. Lisätietoa tukihenkilötoiminnasta [TENKin verkkosivuilla](#).

Vastaa, että hyvä tieteellinen käytäntö kuuluu kaikkien perus- ja jatko-opiskelijoiden opinto-ohjelmaan.

1.3. Tieteellisen työn tekeminen

Tukee tieteellisen toiminnan vastuuhenkilöitä hyvän tieteellisen käytännön noudattamisessa.

1.4. Eettisyys ja ennakointi

Ottaa viivyttlemättä käsittelyyn mahdolliset hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyt ohjaten ne organisaation ylimmälle johtajalle.

Suojelee vilpittömässä mielessä loukkausepäilyn tehnyttä ilmoittajaa (engl. whistle blower) niin, ettei hänelle aiheudu ilmoituksesta tutkijanuraa vahingoittavia seuraamuksia.

Noudattaa HTK 2023 -ohjeen luvussa 5 kuvattua menettelyä hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyissä.

1.5. Aineistojen käsittely ja hallinta

Huolehtii, että organisaatiossa on ajantasaiset ja helposti saavutettavat aineistonhallinta- ja tietosuojaohteet.

Edistää aineistojen avoimuutta ja toisiokäytön mahdollisuutta organisaatiossa varmistamalla, että aineistot ovat käytettävissä mahdollisimman avoimesti mutta tarpeen vaatimin käyttörajoituksin aineistonhallinnan FAIR-periaatteiden mukaisesti. FAIR-periaatteilla tarkoitetaan sitä, että aineistot ovat löydettävissä (Findable), käytettävissä (Accessible), yhteensopivia (Interoperable) ja uudelleen käytettäviä (Re-usable).

1.6. Yhteistyö

Edistää yhteistyötä tieteenalan sisällä ja eri tieteenalojen välillä.

Tarkistaa ja allekirjoittaa yhteistyösopimukset.

1.7. Tekijyys, julkaiseminen ja viestintä

Huolehtii, että organisaatiossa on vastuulliset toimintatavat ja asianmukaiset työkalut tieteellisestä toiminnasta viestimiseen sekä tiede- ja tutkimusyhteisölle että suurelle yleisölle.

1.8. Arviointitehtävät

Tarjoaa mahdollisuuden asiantuntija- ja arviointityöhön.

2. TIETEELLISEN TOIMINNAN VASTUUHENKILÖT

2.1. Toimintaympäristö

Huolehtii, että sekä HTK 2023 -ohje että organisaation oma hyvän tieteellisen käytännön toimintamalli ja ohjeistus ovat oman vastualueen tutkijoiden, muiden tieteentekijöiden ja opiskelijoiden saatavilla.

Luo avoimen ilmapiirin hyvästä tieteellisestä käytännöstä keskustelulle.

Näyttää esimerkkiä hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta.

2.2. Koulutus, ohjaus ja mentorointi

Pitää yllä ja päivittää omaa hyvän tieteellisen käytännön osaamistaan.

Perehdyttää vastualueensa tutkijat hyvään tieteelliseen käytäntöön ja varmistaa hyvän tieteellisen käytännön ohjaamisessaan opinnäytetöissä.

2.3. Tieteellisen työn tekeminen

Ottaa huomioon aiemman tutkimustiedon suunnitellessaan uutta tieteellistä toimintaa.

Pitää huolta siitä, että tieteellinen toiminta suunnitellaan, toteutetaan, analysoidaan ja dokumentoidaan huolellisesti ja tarkasti.

Käyttää tieteelliseen toimintaan osoitettuja varoja asianmukaisesti, suunnitelmallisesti ja vastuullisesti.

Sopii kaikkien osapuolten kanssa tieteellisen toiminnan tavoitteista ja toteuttamisesta.

2.4. Eettisyys ja ennakointi

Huolehtii, että tieteellisen toiminnan kohteita tai siihen osallistujia kohdellaan kunnioittavasti ja arvostavasti sekä lainsäädäntöä ja eettisiä ohjeistuksia noudattaen.

Vastaa tarvittavien lupien hankkimisesta tieteelliseen toimintaan ja pyytää tarvittaessa eettistä ennakoarviointia ennen aineiston keruun aloittamista.

2.5. Aineistojen käsittely ja hallinta

Noudattaa aineistojen käsittelyssä voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä ja oman organisaationsa tietosuojaohteita.

Sopii ennen aineiston keruuta kaikkien osapuolten kanssa aineistojen omistus- ja käyttöoikeuksista, henkilötietojen käsittelystä, säilyttämisestä ja mahdollisesta avaamisesta toiminnan aikana ja sen jälkeen.

Varmistaa, että aineistojen käsittely, hallinta ja säilytys tapahtuvat sopimusten mukaisesti.

Kertoo avoimesti, miten hänen vastuullaan olevat aineistot ja tutkimustulokset ovat löydettävissä ja miten niitä voidaan toisiokäyttää.

2.6. Yhteistyö

Sopii toiminnan alussa osapuolten kanssa hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta, mahdollisten loukkausepäilyjen käsittelystä ja niihin sovellettavista ohjeista sekä osapuolten immateriaalioikeuksien turvaamisesta. Kansainvälisissä yhteishankkeissa osapuolet sopivat etukäteen, mikä taho ja minkä maan käytännön mukaan mahdolliset hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyt tutkitaan. EU-rahoitusta saaneissa hankkeissa osapuolet noudattavat All European Academies-verkkosivuilla olevaa ohjeistusta.

Sopii tieteellisen yhteistyön alussa kaikkien osapuolten kanssa toiminnan tavoitteista sekä mahdollisimman avoimesta ja läpinäkyvästä viestinnästä.

Sopii tieteellisten ja muiden julkaisujen tekijyydestä ja kirjoittajuudesta (authorship) kaikkien osapuolten kesken viimeistään silloin, kun käsikirjoitus lähetetään julkaisijalle arvioitavaksi. Tekijyydestä sopimisesta on ohjeistettu tarkemmin TENKin verkkosivuilla olevassa suosituksessa *Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen*. Kansainväliset tekijyysohjeet ovat Suomessa sitovia vain, jos tekijöiden kesken on etukäteen näin sovittu.

2.7. Tekijyys, julkaiseminen ja viestintä

Vastaa, että toiminta ja sen tulokset raportoidaan ennalta sovittujen käytänteiden mukaisesti.

2.8. Arviointitehtävät

Kannustaa vastuualueensa tutkijoita osallistumaan erilaisiin asiantuntija- ja arviointitehtäviin ja antaa tarvittaessa niihin liittyviä neuvoja.

3. YKSITTÄISET TUTKIJAT

3.1. Toimintaympäristö

On kiinnostunut hyvästä tieteellistä käytännöstä ja siihen liittyvästä ohjeistuksesta.

Perehtyy HTK 2023 -ohjeeseen sekä organisaation hyvän tieteellisen käytännön ohjeistukseen.

3.2. Koulutus, ohjaus ja mentorointi

Pitää yllä ja vahvistaa hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyvää osaamistaan omaehtoisesti ja osallistumalla organisaation tarjoamiin hyvän tieteellisen käytännön koulutuksiin.

3.3. Tieteellisen työn tekeminen

Suorittaa toteuttamiseen ja analysointiin liittyvät tehtävät tunnollisesti ja suunnitelman mukaisesti.

Dokumentoi tieteellisen toiminnan tarkasti ja huolellisesti.

3.4. Eettisyys ja ennakointi

Toimii kunnioittaen tieteellisen toiminnan kohteiden tai siihen osallistujien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä, luonnon monimuotoisuutta sekä tieteellisiin ja opetustarkoituksiin käytettävien eläinten oikeuksia.

Ilmoittaa viipymättä havaitsemistaan hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyistä organisaation ylimmälle johtajalle.

Tekee välittömästi ilmoituksen tieteellisessä toiminnassa ilmenevästä erittäin vakavasta ihmishenkeä tai yhteiskuntaa mahdollisesti vaarantavasta hyvän tieteellisen käytännön vastaisesta toiminnasta, muusta vakavasta epärehellisyydestä tai rahoituksen väärinkäytöstä sen organisaation ylimmälle johtajalle, jossa epäilyalainen toiminta on käynnissä. Ilmoituksen voi tarvittaessa tehdä myös Tutkimuseettisen neuvottelukunnan pääsihteerille.

3.5. Aineistojen käsittely ja hallinta

Käsittelee ja säilyttää kaikkia aineistoja huolellisesti ja lisäksi henkilötietoja sisältäviä aineistoja tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

Noudattaa voimassaolevaa ohjeistusta tietojen salassapidosta, luottamuksellisuudesta, ja vaitiolovelvollisuudesta.

3.6. Yhteistyö

Viestii osapuolille aktiivisesti ja omaehtoisesti tieteellisen toiminnan etenemisestä.

Tiedottaa ja konsultoi kaikkia tieteellisessä toiminnassa mukana olleita osapuolia, kun toiminnasta tarjotaan julkaistavaksi tarkoitettua materiaalia.

3.7. Tekijyys, julkaiseminen ja viestintä

Viestii tieteellisestä toiminnasta rehellisesti ja avoimesti julkaisumuodosta tai -kanavasta riippumatta.

Kunnioittaa muiden tekemää työtä, antaa muiden saavutuksille niille kuuluvan arvon omassa työssään ja viittaa muiden julkaisuihin asianmukaisella tavalla.

Huolehtii, että kaikki julkaisun kirjoittajaluettelossa mainitut henkilöt (tekijät) ovat valmiita ottamaan vastuun julkaisun koko sisällöstä tai erikseen sovitusta omasta osuudestaan.

Sopii tekijöiden järjestyksestä julkaisun tekijäluettelossa yhdessä kaikkien julkaisun tekijöiden kanssa ja huolehtii, että sopimisessa otetaan huomioon tekijyyden edellyttämä merkittävä kontribuutio tieteellisen toiminnan suunnittelussa, aineiston keruussa, sekä tulosten analysoimisessa ja tulkinnassa. Lisäksi pitää huolen siitä, että kyseiset vastuualueet merkitään julkaisuun. Tekijyydestä sopimisesta on ohjeistettu tarkemmin TENKin verkkosivuilla olevassa suosituksessa *Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä* sopiminen. Kansainväliset tekijyysohjeet ovat Suomessa sitovia vain, jos tekijöiden kesken on etukäteen näin sovittu.

Huolehtii, että merkittävät sidonnaisuudet on merkitty julkaisuun.

3.8. Arviointitehtävät

Pidättäytyy kaikista tieteelliseen toimintaan liittyvistä arviointi- ja päätöksentekotilanteista, jos epäilee olevansa esteellinen suhteessa käsiteltävään asiaan tai siihen liittyviin henkilöihin. Jääviys perustuu itsearviointiin. Esteellisyydestä säädetään hallintolaissa ja hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittelyssä noudatetaan yleisiä esteellisyyssäädöksiä.

Ilmoittaa rahoituslähteet ja muut merkitykselliset sidonnaisuudet tieteellisen toiminnan osapuolille, kohteille ja julkaisuihin. Julkaisuissa sidonnaisuudet eritellään kunkin kirjoittajan osalta.